

Doręczenie korespondencji pozwanemu przez komornika sądowego. Zagadnienia wybrane. Problemy praktyczne

Joanna Szachta

Doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, prawnik w kancelarii komorniczej, autorka publikacji z zakresu prawa cywilnego.

✉ j.szachta@doktorant.inp.pan.pl

<https://orcid.org/0000-0002-8042-8212>

Servicing of Court Correspondence to the Defendant by the Court Bailiff. Selected Issues and Practical Problems

Introduced in 2019 art. 139¹ of the Polish Code of Civil Procedure is a significant novelty, since such a solution has never been applied in a civil procedure before. The article points out how the regulation would affect the delivery of a document by a court bailiff. Attention is drawn to the amount of the fee and the contradiction between the statutory deadline for delivery by the enforcement authority and the statutory deadline for payment. The regulation determines the performance of service by the bailiff and the activities in the event of an unsuccessful service of documents to the defendant's address. The proposal raises problems resulting from the new regulation, including a wide group of persons who may be authorised by the bailiff to perform the service. The regulation sets requirements which should be met by those to be authorised by the bailiff to perform the service. Attention is paid to the circumstances where it is not possible for the bailiff to determine the whereabouts of the defendant; the article also considers whether the bailiff may obtain information on the defendant's address from other proceedings in progress. It points out that the new regulation would lead to the extension of the examination procedure. The proposed wording of the provisions on service is formulated. The proposal includes establishing a database of correspondence addresses of adult citizens in order to accelerate proceedings and to eliminate the cause of failures of service.

Słowa kluczowe: postępowanie cywilne, doręczenia, komornik sądowy, postępowanie rozpoznawcze

Key words: civil procedure, delivery, bailiff, fact-finding proceedings

<https://doi.org/10.32082/fp.v6i56.250>

1. Wprowadzenie

Na gruncie dotychczasowej regulacji sąd dokonuje doręczeń przez operatora pocztowego w rozumieniu Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe¹: osoby zatrudnione w sądzie, komornika lub sądową służbę doręczeniową (art. 131 k.p.c.). Osobie fizycznej pisma doręcza się osobiście lub – jeżeli nie ma zdolności procesowej – jej przedstawicielowi ustawowemu. Osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym niemającym osobowości prawnej pisma doręcza się

w placówce pocztowej tego operatora, a pismo doręczane w inny sposób – w urzędzie właściwej gminy, umieszczając zawiadomienie o tym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jest to regulacja wyjątkowa³, którą można zastosować jedynie w sytuacji nieskuteczności doręczenia w inny wskazany w ustawie sposób. W przypadku bezskutecznego

Doręczenie *per aviso* oparte jest na domniemaniu zapoznania się przez adresata z pismem, czego gwarancją są warunki ustawowe.

organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pisma. Doręczenia dokonuje się w miejscu zamieszkania, w miejscu pracy lub wszędzie tam, gdzie się adresata zastanie. Możliwe jest tzw. doręczenie zastępcze polegające na doręczeniu pisma dorosłemu domownikowi albo dozorczy domu, administratorowi, sołtysowi pod warunkiem spełnienia kumulatywnie dwóch przesłanek: 1) osoby te nie mogą być przeciwnikami procesowymi adresata, 2) podejmą się przekazać pismo adresatowi. W literaturze² słusznie podnosi się, że regulacja ta obarczona jest błędem, bowiem doręczający nie ma możliwości zweryfikowania, czy osoba odbierająca przesyłkę nie jest przeciwnikiem procesowym adresata. Doręczyciel nie dysponuje danymi stron postępowania, a jedynie informacjami wskazanymi na kopercie, takimi jak dane adresata, nadawcy, sygnatura sprawy, ewentualnie informacje o zawartości przesyłki.

W przypadku niemożności doręczenia adresatowi przesyłki w sposób wskazany wyżej pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego należy złożyć

upływu tego terminu czynność zawiadomienia należy powtórzyć⁴, co oznacza konieczność powtórnej próby doręczenia i pozostawienia zawiadomienia. Doręczenie *per aviso* oparte jest na domniemaniu zapoznania się przez adresata z pismem, czego gwarancją są warunki ustawowe⁵. Dwukrotne awizowanie przesyłki to element konstytucyjnego prawa do sądu⁶ i dotyczy również pierwszego pisma w sprawie⁷.

Sąd dokonuje również doręczeń elektronicznych, tj. za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem tego systemu. Adresat może zrezygnować z doręczenia elektronicznego.

3 J. Sewerynik, *Pisz do mnie na Berdyczów, czyli o doręczeniu per aviso*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2012, nr 10, s. 26.

4 M. Domagalski, *Sądową przesyłkę trzeba awizować dwa razy*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2014, nr 2, s. 20.

5 M. Uliasz, Z. Woźniak, *Doręczenia per aviso. Niezasłużona krytyka*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2012, nr 11, s. 20.

6 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., II UZ 20/09, LEX nr 468589. Podobne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02.

7 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r., III CZP 105/10, LEX nr 694257.

1 Dz.U. 2018, poz. 2188; 2019, poz. 1051.

2 J. Świeczkowski, *Doręczenie zastępcze w postępowaniu cywilnym*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2016, t. 36, s. 467.

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie doręczeń są wzorowane na Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks postępowania cywilnego (d.k.p.c.). Zgodnie z art. 143 d.k.p.c. sąd dokonywał doręczeń przez woźnych, komorników lub pocztę, a w miejscowościach, w których nie wprowadzono stałego dostarczania korespondencji pocztowej, również przez organy gminy. Strony i ich pełnomocnicy zobowiązani byli do zawiadomienia sądu o każdej zmianie miejsca zamieszkania pod rygorem skuteczności doręczenia pod znany sądowi adres wskazany uprzednio. W przypadku niezastania adresata w miejscu zamieszkania doręczyć można było do rąk dorosłego domownika, a jeżeli go nie było – sąsiadowi albo dozorczy domu, jeżeli osoby te nie były przeciwnikami adresata i podjęły się oddania korespondencji adresatowi (art. 151 § 1 d.k.p.c.). W razie niemożności doręczenia w inny sposób korespondencji pismo należało złożyć w urzędzie pocztowym lub gminnym, a zawiadomienie należało przybić na drzwiach mieszkania (art. 153 §1 d.k.p.c.).

2. Regulacja obowiązująca od 7 listopada 2019 r.

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁸, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. (art. 17 ww. ustawy), wprowadza nową regulację dotyczącą doręczeń. Nadal obowiązuje zasada uregulowana w art. 139 § 1 k.p.c. Oznacza to, że pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego, które nie zostało skutecznie doręczone, należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób – w urzędzie właściwej gminy, umieszczając zawiadomienie o tym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu należy powtórzyć czynność, tj. podjąć ponowną próbę doręczenia, a w przypadku nieskuteczności – umieścić zawiadomienie z pouczeniem, że należy odebrać je w terminie siedmiu dni od daty tego zawiadomienia.

⁸ Dz.U. 2019, poz. 1469.

Istotnym *novum* jest wprowadzenie art. 139¹ k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli pozew lub inne pismo wywołujące potrzebę podjęcia ochrony praw pozwanego nie zostanie odebrane przez pozwanego zgodnie z regułą wskazaną w art. 139 § 1 k.p.c. – tj. pomimo dwukrotnego zawiadomienia o konieczności odbioru pisma w placówce pocztowej lub w urzędzie gminy – przewodniczący zobowiązany jest zawiadomić o tym powoda, jednocześnie przesyłając mu odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia odpisu pozwanemu za pośrednictwem komornika.

Artykuł 139¹ k.p.c. nie ma zastosowania do sytuacji określonych w art. 139 § 2–3¹ k.p.c. i innych przepisów szczególnych, które przewidują skutek doręczenia. Oznacza to, że jeżeli adresat odmówi przyjęcia pisma, doręczenie uznane jest za dokonane (art. 139 § 2 k.p.c.). Ponadto jeżeli stronie podlegającej wpisaniu do rejestru sądowego nie można doręczyć pisma w sposób wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego ze względu na nieujawnienie w tym rejestrze zmiany adresu, pismo to pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany (art. 139 § 3 k.p.c.). Korespondencję dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu, w razie niemożności doręczenia zgodnie z ogólnymi regułami wskazanymi w Kodeksie postępowania cywilnego z uwagi na niezgłoszenie oświadczenia o zmianie adresu do doręczeń, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że inny adres do doręczeń lub miejsce zamieszkania i adres są sądowi znane (art. 139 § 3¹ k.p.c.). Innym przepisem przewidującym skutek doręczenia jest np. art. 143 k.p.c. – doręczenie możliwe jest do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej (powoda) do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika.

Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zawiadomienia przez przewodniczącego o nieodebraniu przez powoda pisma w trybie art. 139 § 1 k.p.c. zobowiązany jest do złożenia do akt postępowania potwierdzenia doręczenia pisma przez komornika sądowego. Może również zwrócić pismo i wskazać aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie pod

rygiem zawieszenia przez sąd postępowania z urzędu (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.), a jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie zostanie zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania – sąd umorzy postępowanie (art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c.).

3. Doręczenie za pośrednictwem komornika sądowego

Komornik dokonuje doręczenia w trybie art. 139¹ k.p.c. w terminie 14 dni od otrzymania zlecenia. Regulacja ta nacechowana jest niekonsekwencją, bowiem zgodnie z art. 22 Ustawy o kosztach komorniczych⁹ opłata, o której mowa w art. 41 u.k.k. powinna być uiszczona wraz z wnioskiem. Jeżeli jednak wnioskodawca nie uiścił opłaty, komornik wzywa do jej uiszczenia w terminie 7 dni od doręczenia wezwania, pouczając jednocześnie, że nie podejmie czynności na skutek wniosku, od którego nie uiszczono należnej opłaty. Zatem jeżeli zlecający doręczenie nie uiścił opłaty jednocześnie z wnioskiem, komornik rejestruje sprawę w repertorium i wzywa wnioskodawcę do uiszczenia opłaty w terminie 7 dni. Wnioskodawca może odebrać korespondencję od komornika nawet w ostatnim dniu terminu (tj. po 14 dniach od pierwszego awizo), a następnie – w terminie 7 dni uiścić opłatę. Do realnego uiszczenia opłaty może minąć ponad 20 dni od wysłania wezwania przez komornika. Jest to założenie optymistyczne, bowiem przyjęto, że rejestracja sprawy nastąpiła w dniu jej wpływu do kancelarii i tego samego dnia zostało wysłane wezwanie. Należy liczyć się z możliwością wpływu wniosku przed zamknięciem kancelarii, co uniemożliwi zarówno podjęcie czynności kancelaryjnych w danym dniu, jak i wysyłkę korespondencji. Ponadto w kontekście czasu podjęcia wskazanych czynności istotne są również czynniki niezależne od komornika – nagły wzrost wpływu wniosku do kancelarii, ewentualne urlopy pracowników kancelarii, przebywanie na zwolnieniach lekarskich. Termin, który został komornikowi zakreślony w art. 3a ust. 1 ustawy o komornikach sądowych¹⁰,

stoi w sprzeczności z art. 22 ust. 3 u.k.k. Z jednej strony art. 3a ust. 1 u.k.s. nakłada na komornika obowiązek dokonania doręczenia w terminie 14 dni od otrzymania zlecenia, a z drugiej art. 22 ust. 3 u.k.k. zobowiązuje organ egzekucyjny do niepodjęcia czynności bez opłaty. Niejednolite uregulowanie wskazanej powyżej kwestii stanowić może w efekcie punkt sporny pomiędzy komornikiem sądowym a wnioskodawcą, bowiem treść przepisu 3a ust. 1 u.k.s. jasno stanowi, iż komornik powinien dokonać doręczenia w terminie 14 dni od otrzymania zlecenia – a zatem – niekiedy nawet pomimo braku opłaty. *De lege ferenda* art. 3a ust. 1 u.k.s. powinien uzyskać następującą treść: „Doręczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1, komornik dokonuje w terminie 14 dni od dnia uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych”.

Zgodnie z art. 41 ust. 1 u.k.k. komornik za doręczenie w trybie art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. pobiera opłatę stałą w wysokości 60 zł. Opłatę pobiera się za doręczenie na jeden adres oznaczonego pisma w sprawie, niezależnie od liczby adresatów tego pisma tam zamieszkałych i liczby podjętych prób doręczenia. Od wniosku o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata pobiera się opłatę stałą w wysokości 40 zł (art. 41 ust. 2 u.k.k.). Ponadto, zgodnie z art. 15 ust. 2a u.k.k., komornikowi przysługuje zwrot zryczałtowanych kosztów dojazdu w granicach miejscowości będącej siedzibą kancelarii komornika w wysokości 20 zł, jeżeli odległość między siedzibą kancelarii a miejscem czynności przekracza 10 km. Zatem jeżeli komornik w wyniku czynności zmierzających do ustalenia adresu zamieszkania ustali inny adres niż ten, na który wcześniej podjął próbę doręczenia, wezwie wnioskodawcę o uiszczenie kolejnej opłaty w wysokości 60 zł oraz ewentualnych kosztów dojazdu.

Komornik ustala, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem, jeżeli go nie zostanie przy próbie doręczenia. Komornik może żądać informacji dotyczących danych adresowych od podmiotów wskazanych w art. 761 § 1¹ pkt 13 k.p.c., tj. innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu. W doktrynie¹¹

9 Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, Dz.U. 2018, poz. 770 (dalej: u.k.k.).

10 Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, Dz.U. 2018, poz. 771 (dalej: u.k.s.).

11 J. Jankowski, *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Łódź 1992, s. 32.

ugruntowany jest podział podmiotów postępowania na strony i uczestników postępowania. Stroną w znaczeniu materialnym jest wierzyciel i dłużnik, a zatem podmioty określone w tytule wykonawczym (jako wyjątek od wskazanej zasady należy wskazać podmiot, na który przeszło uprawnienie – art. 804¹ k.p.c. i art. 804² k.p.c.). Uczestnikami postępowania są zarówno strony, jak i inne podmioty, które mogą zgłosić swoje uczestnictwo w toku postępowania (np. art. 930 § 1 k.p.c.).

na zrozumienie czynności doręczenia. W przypadku bezskutecznego upływu terminu do odbioru pisma pismo uważa się za doręczone w ostatnim dniu tego terminu, a komornik zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach oraz o dacie doręczenia. Z kolei jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami komornika adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, komornik zwraca pismo

„Dorosły domownik” nie musi być pełnoletni, ale o odpowiednim stopniu rozwoju intelektualnego dla zrozumienia czynności doręczenia.

Zatem do kategorii osób nieuczestniczących w postępowaniu – w aspekcie dokonania doręczenia przez komornika – można zaliczyć chociażby osoby mieszkające w sąsiedztwie osoby, do której adresowana jest korespondencja. Za nieuzasadnioną odmowę udzielenia informacji lub udzielenie informacji świadomie fałszywych organ egzekucyjny może nałożyć grzywnę do 2 tysięcy złotych (art. 762 k.p.c.).

Zgodnie z art. 3a ust. 3 u.k.s., jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a wedle ustaleń komornika adresat zamieszkuje pod podanym adresem, w oddawczej skrzynce pocztowej adresata umieszcza się zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jeżeli pod wskazanym adresem zastano dorosłego domownika adresata, o możliwości odbioru pisma poucza się dodatkowo tego domownika. W doktrynie¹² ugruntowany jest pogląd, iż „dorosły domownik” nie musi być pełnoletni w rozumieniu Kodeksu cywilnego, jednak powinien posiadać odpowiedni stopień rozwoju intelektualnego, który pozwala mu

podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach. Podobnie gdy komornikowi mimo podjęcia wymaganych czynności nie udało się ustalić, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. Treść ustaleń stwierdzana jest przez komornika protokołem, którego kserokopia jest następnie przesyłana zlecającemu doręczenie.

W przypadku zwrotu pisma przez komornika podmiot zlecający może wystąpić do tego komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. Komornik może wówczas żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c., czyli od: organów podatkowych, organów rentowych, banków oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Ograniczenie katalogu podmiotów wydaje się nie mieć uzasadnienia¹³, bowiem inne podmioty wskazane w tym przepisie mogłyby posiadać informację o danych kontaktowych adresata – chociażby wspólnoty mieszkaniowe, które zostały wykluczone z grona podmiotów, od których komornik może żądać informacji.

12 K. Weitz, *Czy „dorosły” domownik w rozumieniu art. 138 § 1 k.p.c. musi być osobą pełnoletnią?*, „Polski Proces Cywilny” 2010, nr 1, s. 111–117.

13 M. Świtkowski, *Nowe zasady doręczania pism procesowych po reformie postępowania cywilnego z lipca 2019 r.*, LEX/el. 2019.

4. Problemy nowej regulacji

4.1. Podmioty uprawnione do doręczenia w trybie art. 139¹ k.p.c.

Doręczenie w trybie art. 139¹ k.p.c. może być dokonane przez komornika osobiście albo przez asesora, który pełni funkcję zastępcy (art. 43 ust. 1 i 3 u.k.s.). Z uwagi na zmniejszające się zainteresowanie¹⁴ wykonywaniem zawodu komornika sądowego, wprowadzony został art. 153 ust. 1a–1b u.k.s. Komornik może upoważnić pracownika do samodzielnego dokonywania doręczeń, przy czym nie może wiązać się ze stosowaniem środków przymusu. Wskazana regulacja ma na pewno ułatwić dokonywanie przez komorników czynności, a także zagwarantować szybkość doręczenia, co przyczyni się do sprawności postępowania rozpoznawczego, jednak z uwagi na brak konkretnych wymogów dotyczących pracownika, którego organ egzekucyjny może upoważnić, naraża się na krytykę.

Ustawodawca, wskazując przymioty pracownika, którego upoważnić będzie mógł komornik w celu dokonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s., nie postawił wysoko poprzeczki. Upoważniony pracownik:

- a) nie może być skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- b) powinien posiadać staż pracy co najmniej 6 miesięcy (umowa o pracę).

Konkludując, pracownik zatrudniony w kancelarii komorniczej przez pół roku, nie będąc skazanym za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, ma prawo do legitymowania osób celem ustalenia ich tożsamości. Przepis nie odnosi się do wymiaru czasu pracy, stanowiska, na jakim powinien być zatrudniony pracownik, ani jego wykształcenia. Oznacza to, że zatrudniony w kancelarii mężczyzna do prac technicznych (tzw. „złota rączka”) czy sprzątaczką, jeżeli spełnią ustawowy wymóg stażu pracy i niekaralności, będą mogli dokonać czynności w ramach upoważnienia komornika – zgodnie z przepisami ustawy – legitymować podmioty. Nadto te osoby będą sporządzały protokół z dokonanej czynności.

14 Czego dowodem jest zmniejszająca się liczba osób, które przystępują do egzaminu konkursowego na aplikację komorniczą, jak również liczba osób, która uzyskuje pozytywny wynik z ww. egzaminu (w roku 2018 – 83 osoby, w 2019 – 43 osoby).

Nie należy wykluczać – w szczególności w większych miastach – stworzenia komorniczej służby doręczeniowej. W doktrynie¹⁵ wskazuje się, że pisma pochodzące od organu egzekucyjnego mogą być doręczane przez pracownika specjalnie zatrudnionego w tym celu lub pracownika, któremu powierzono takie obowiązki. Grupa komorników sądowych mogłaby zatrudnić jedną osobę w celu dokonywania doręczeń – przy czym każdy z nich zatrudniłby go na część etatu (np. 1/10 etatu). W związku z tym ten pracownik pełniłby funkcję prywatnego doręczyciela (*quasi-listonosza*).

Założenie ustawodawcy jest słuszne, bowiem upoważnienie pracownika kancelarii do doręczania korespondencji pozwoli przyspieszyć czas doręczenia – w szczególności w sytuacji, kiedy do kancelarii będzie wpływała duża liczba wniosków o doręczenie w trybie art. 139¹ k.p.c. Niemniej jednak nie sprecyzowano w sposób dostateczny wymogów, jakie należy stawiać pracownikowi, który może uzyskać od komornika upoważnienie do dokonania tej czynności. Zasadne wydaje się wprowadzenie obok okresu zatrudnienia również jego wymiaru, zakresu czynności, do jakich powinien być zatrudniony dany pracownik, a także jego wykształcenia. Istotnym aspektem jest zakres obowiązków wykonywanych przez pracownika, bo o ile pracownik może być znakomitym informatykiem i rozwiązywać problemy techniczne sprzętów biurowych, niekoniecznie będzie miał znajomość chociażby podstawowych przepisów postępowania cywilnego, ustawy o komornikach sądowych czy ustawy o kosztach komorniczych. Istotne jest, by dany pracownik wykonywał obowiązki z zakresu administracji czy prawa (np. rejestrowanie wpływających do kancelarii spraw, przygotowywanie projektów pism). Winno się również wprowadzić ograniczenie, iż upoważniony może zostać pracownik posiadający wykształcenie wyższe.

4.2. Trudności w ustaleniu aktualnego adresu adresata

Na problem zwrócił uwagę Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych¹⁶ w opi-

15 G. Julke, *Doręczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2004, nr 5–6, s. 35.

16 Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych

nii z dnia 7 stycznia 2019 r. Wskazał on, że „przepis przyjmując rozwiązanie problemu przy założeniu, że komornik ustali adres pozwanego i dokona doręczenia. Pozostawienie powodowi inicjatywy w poszukiwaniu pozwanego przedłuży postępowanie, tym bardziej że może wskazać kolejny adres pozwanego”.

Komornik zobowiązany został do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. Komornik winien zatem ustalić adres, pod którym adresat przebywa. Z uwagi na dużą migrację społeczeństwa ustalenie miejsca pobytu, gdzie można byłoby dokonać doręczenia korespondencji, bywa częstokroć trudne, a niekiedy – niewykonalne. Z całą pewnością wiąże się to z wydłużeniem postępowania.

Komornik nie ma również możliwości ustalenia, czy dana osoba przebywa pod ustalonym adresem – z różnych przyczyn, w szczególności: krótkotrwały pobyt w innym miejscu (np. w szpitalu), udzielenie informacji przez domofon, iż wskazana przez komornika osoba pod danym adresem nie mieszka (co może być nieprawdą). Niekiedy (np. na osiedlach zamkniętych),

4.3. Doręczenie a informacje z postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego prowadzonego przez komornika sądowego

Wątpliwości może budzić to, czy komornik może czerpać dane dotyczące miejsca zamieszkania adresata z innych prowadzonych przez siebie postępowań. W uzasadnieniu¹⁷ nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego projektodawcy podkreślają, że „zbyt często sądy prowadzą procesy w istocie fikcyjne, oparte na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych. Sytuacja taka jest nie do przyjęcia. Powaga państwa wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy”. Komornik sądowy powinien zatem dążyć w miarę możliwości do ustalenia prawidłowego adresu pobytu adresata pisma. Jest możliwe, że w danej kancelarii toczą się postępowania egzekucyjne czy zabezpieczające przeciwko adresatowi i w toku tych postępowań komornik ustalił lub dłużnik samodzielnie wskazał swój adres pobytu.

” Nie należy wykluczać – w szczególności w większych miastach – stworzenia komorniczej służby doręczeniowej.

komornik nie będzie miał możliwości nawet zostawienia zawiadomienia w oddawczej skrzynce pocztowej o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia, ponieważ nie będzie miał możliwości wejścia do budynku. Jednak nawet zostawienie zawiadomienia nie może być uznane za gwarancję, że dana osoba pod wskazanym adresem przebywa. Nadto zawiadomienie to jest powtórzeniem awizo dokonywanego przez listonosza.

Oczywiście warunkiem koniecznym czerpania danych przez komornika z innych prowadzonych w kancelarii postępowań jest jednolitość i niepodważalność danych identyfikujących podmiot, np. posiadanie numeru PESEL. Skoro komornik może wykorzystywać dane uzyskane w jednym z postępowań egzekucyjnych – w innym postępowaniu egzekucyjnym, to nie znajduje racjonalnego wytłumaczenia ewentualna niemożność skorzystania z tychże informacji na potrzeby doręczenia pisma. Celem wprowadzenia nowej instytucji jest zapobieżenie fikcji doręczenia w szczególności pierw-

ustaw z dnia 14 grudnia 2018 r. do druku nr 3137, s. 11, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?documentId=779D442720DC9D95C125838B0034E398>, 8.02.2020.

17 Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 3137, s. 154.

szeregu pisma procesowego, co wiąże się z koniecznością obrony przez pozwanego jego praw. Korespondencja powinna zostać skierowana na adres prawidłowy, w którym adresat faktycznie przebywa i ma możliwość zapoznania się z pismem. Wiedza zasięgnięta przez komornika z innych postępowań może mieć duże znaczenie dla skuteczności doręczeń. Nieuzasadnione byłyby próby doręczenia pism przez komornika na adres uzyskany w trybie art. 761 k.p.c. lub od zlecającego doręczenie, jeżeli komornik w toku innych postępowań powziął wiedzę o aktualnym adresie dłużnika. Dłużnik w toku postępowań egzekucyjnych może oświadczyć o zmianie swojego adresu pobytu. W przypadku bezskuteczności doręczenia pisma pod

sem aktualnym. Do pozwu zazwyczaj wskazywany jest adres pozwanego, który ma odzwierciedlenie w zawartych umowach. Optymalnym rozwiązaniem byłoby podanie przez powoda do akt postępowania sądowego pierwszego adresu do doręczeń oraz innych znanych mu adresów pozwanego, pod którymi możliwe jest podejmowanie przez niego korespondencji, a następnie ewentualne uzupełnianie informacji o adres pozwanego, który ustalił po złożeniu pozwu. Następnie powód winien skierować do komornika wnioski o doręczenie korespondencji pozwanemu, wskazując przy tym adresy znajdujące się w aktach postępowania sądowego, z zaznaczeniem, w jakiej kolejności komornik winien dokonać doręczeń. Nie-

Pozostawienie powodowi inicjatywy w poszukiwaniu pozwanego przedłuży postępowanie.

adres wskazywany w oświadczeniu przez podmiot – dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym – komornik powinien przesłać kserokopię tego oświadczenia wnioskodawcy.

4.4. Wskazanie innego adresu pozwanego albo dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie

Możliwość wskazywania kolejnego adresu pozwanego budzi poważne wątpliwości, bowiem może spowodować paraliż postępowania rozpoznawczego. Podanie aktualnego adresu pozwanego wiąże się – w przypadku bezskuteczności doręczenia w trybie art. 139 § 1 k.p.c. – z powtórzeniem całej procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. Przewodniczący zawiadomi powoda o nieskutecznym doręczeniu pozwu do pozwanego, a powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia tego zawiadomienia będzie zobowiązany złożyć do akt potwierdzenie doręczenia pisma przez komornika albo znów będzie mógł zwrócić pismo i wskazać aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod wcześniej wskazanym adresem. Powód może posiadać kilka adresów pozwanego, jednak może nie wiedzieć, który z nich jest adre-

które adresy (np. ostatnie miejsce zamieszkania) mogą być bardziej prawdopodobne w aspekcie skutecznego doręczenia pisma. To rozwiązanie pozwoliłoby jednocześnie na zmniejszenie opłat, bowiem komornik pobiera opłatę w wysokości 60 zł za próbę doręczenia pod jeden adres. Zatem jeśli wnioskodawca wskazałby pięć adresów, podając jednocześnie, pod którymi w pierwszej kolejności komornik powinien podjąć czynności, a skuteczne doręczenie nastąpiłoby pod drugim ze wskazanych adresów, to wysokość byłaby dwukrotna, a nie pięciokrotna.

Duże wątpliwości budzi rozwiązanie wskazywania przez powoda, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Ten stan faktyczny jest trudny do udowodnienia, bowiem chociażby posiadany przez powoda adres zameldowania (np. uzyskany z bazy PESEL) nie musi być jednoznaczny z aktualnym miejscem pobytu. Za dowód niewystarczający należy uznać zdjęcie przedstawiające pozwanego wchodzącego do danego budynku, bowiem sąd na podstawie zdjęcia nie ustali, iż przedstawia ono powoda. Stosowne wydaje się przedstawienie jako dowodu potwierdzenia odbioru innych przesyłek kierowanych do pozwanego – zarówno pocztowych, jak i poprzez firmy kurierskie.

Gromadzenie zeznań świadków (np. sąsiadów) w celu udowodnienia, że powód zamieszkuje pod wskazanym adresem, na tak wczesnym etapie postępowania – tj. po złożeniu pozwu – nie wydaje się uzasadnione, ponieważ powoduje wydłużenie postępowania, jak również generuje koszty i obciąża sądy. Projektodawcy nie wskazali, nawet przykładowo, form udowodnienia, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Nie należy wykluczać, że w niektórych przypadkach, w celu uzyskania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego powód zwróci się do agencji detektywistycznej.

5. Wnioski

Nowa regulacja dotycząca doręczeń ma niewątpliwie słuszny cel, którym jest zerwanie z fikcją doręczenia i umożliwienie pozwanemu skorzystania z ochrony przewidzianej przez przepisy prawa. Wprowadzone

obowiązki w ramach swojej dziedziny, ale nie mają podstawowej wiedzy na temat postępowania cywilnego. Należałoby doprecyzować również etat zatrudnienia danego pracownika, bowiem co do zasady wiedza osoby pracującej 40 godzin tygodniowo będzie znacznie większa niż osoby, która bywa w pracy 2 godziny w tygodniu. Zatem niezbędne jest postawienie surowszych wymogów co do podmiotów, które mogą zostać upoważnione przez komornika do dokonywania doręczeń z uwagi na okoliczność, że ustawa pozwala im na legitymowanie podmiotów, jak również sporządzanie protokołu z czynności.

Po drugie upoważnienie osób będących pracownikami technicznymi przez komornika do dokonywania doręczeń nie może być traktowane jako obejście prawa. Komornik sądowy jako funkcjonariusz publiczny działa w granicach i na podstawie prawa (zasada legalizmu). Artykuł 153 u.k.s. zezwala komornikowi

Duże wątpliwości budzi rozwiązanie wskazywania przez powoda, że pozwany przebywa pod adresem wyszczególnionym w pozwie.

od 7 listopada 2019 r. przepisy – zarówno do Kodeksu postępowania cywilnego, jak i ustawy o komornikach sądowych – obarczone są poważnymi mankamentami, powodującymi poważne praktyczne problemy.

Po pierwsze regulacja zezwala na dokonywanie doręczeń przez pracowników kancelarii komorniczej upoważnionych przez komornika sądowego, jeżeli nie mieli konfliktu z prawem i są zatrudnieni w kancelarii co najmniej pół roku. Ustawodawcy nie interesuje ani wymiar czasu pracy, ani wykształcenie pracownika, ani wykonywane przez niego obowiązki. Ustawa zezwala zatem na doręczanie korespondencji pozwanemu i legitymowanie celem sprawdzenia tożsamości nawet osobom, które nie mają nawet podstawowej wiedzy prawniczej (w szczególności pracownikom technicznym, którzy zajmują się sprzątaniami, naprawą komputerów czy innych urządzeń w biurze). Podmioty te mogą wykonywać w sposób rzetelny powierzone im

na upoważnienie pracownika, który ma odpowiedni staż zatrudnienia oraz nie został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. W ten sposób komornik nie wykracza poza ramy określone przez ustawę i podejmuje czynności w jej granicach.

Po trzecie komornik sądowy może nie dysponować wystarczającymi środkami, aby ustalić aktualny adres pozwanego. Oczywiście może podjąć czynności terenowe, ale te mogą okazać się bezskuteczne. Ustalenia na podstawie art. 761 k.p.c. mogą nie przynieść oczekiwanego rezultatu. Ponadto niektórzy pozwani mogą mieszkać na osiedlach zamkniętych, co uniemożliwi komornikowi zostawienie zawiadomienia w oddawczej skrzynce. O ile listonosz zostanie przez mieszkańców wpuszczony do budynku, o tyle komornik – niekoniecznie. Nadto trudno wyobrazić sobie funkcjonariusza publicznego, który miałby czekać

na ewentualne otwarcie drzwi do budynku mieszkalnego przez mieszkańca budynku w celu wejścia do budynku. Niewątpliwie naruszałoby to godność zawodu komornika.

Następnie wskazanie nowego adresu zamieszkania pozwanej przez powoda będzie powodowało wydłużenie postępowania rozpoznawczego. Nieskuteczność doręczenia na nowy adres pozwanego skutkować będzie koniecznością powtórzenia procedury. Brak jest również regulacji, ile razy powód będzie mógł wskazywać nowy adres pozwanego. W uzasadnieniu projektu ustawy¹⁸ doręczenia znalazły się w rozdziale „ogólne usprawnienia postępowania”. Rozwiązanie to nie wydaje się usprawnieniem postępowania, bowiem powoduje, że proces doręczenia może się nie zakończyć, bowiem nie wskazano, ile adresów pozwanego powód może wskazać, jak również nie określono, kiedy powinien wystąpić do sądu z wnioskiem o ustanowienie kuratora dla osoby nieznanej z miejsca pobytu. Ponadto brak jest regulacji, która wskazywałaby, co powinni zrobić sąd i powód, gdy pozwany zamieszkuje poza granicami¹⁹ kraju, czyli brak możliwości skorzystania z pomocy komornika sądowego.

Stosownym rozwiązaniem wydaje się wprowadzenie bazy danych adresów do korespondencji, do której każdy pełnoletni obywatel obowiązany byłby podać swój aktualny adres do doręczeń (rozwiązanie na kształt obowiązku posiadania dowodu osobistego). Doręczenie na adres wskazany w bazie do doręczeń po dwukrotnym awizowaniu przesyłki byłoby doręczeniem skutecznym. Wylimuje to problem przedłużania postępowania rozpoznawczego, jak również pozwoli na zerwanie z fikcją doręczeń.

- 18 Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 3137.
- 19 M. Klonowski, *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2018, nr 2, s. 180–205.

Bibliografia

- Domagalski M., *Sądową przesyłkę trzeba awizować dwa razy*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2014, nr 2.
- Jankowski J., *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Łódź 1992.
- Julke G., *Doręczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2004, nr 5–6.
- Klonowski M., *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2.
- Uliasz M., Woźniak Z., *Doręczenia per aviso. Niezasłużona krytyka*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2012, nr 11.
- Sewerynik J., *Pisz do mnie na Berdyczów, czyli o doręczeniu per aviso*, „Rzeczpospolita. Prawo Co Dnia” 2012, nr 10.
- Świczkowski J., *Doręczenie zastępcze w postępowaniu cywilnym*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2016, t. 36.
- Świtkowski M., *Nowe zasady doręczania pism procesowych po reformie postępowania cywilnego z lipca 2019 r.*, LEX/el. 2019.
- Weitz K., *Czy „dorosły” domownik w rozumieniu art. 138 § 1 k.p.c. musi być osobą pełnoletnią?*, „Polski Proces Cywilny” 2010, nr 1.

Orzecznictwo

- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r., III CZP 105/10, LEX nr 694257.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., II UZ 20/09, LEX nr 468589.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02.

Inne

- Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 grudnia 2018 r. do druku nr 3137, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?documentId=779D442720DC9D95C125838B0034E398>.
- Uzasadnienie do Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 3137.